

כתר שם טוב

תורות קצרות מרבי ישראל בעל שם טוב.

מהבעש"ט ביאר הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו (**ירושלמי חגיגה א**, ז). פ"ל כי הידיעה שלא נדע. אמנם יש ב' סוגים שלא נדע. א' מיד שאינו נכנס לחקור ולידע מאחר דא"א לידע. ב' שחוקר ודורש עד שידע שא"א לידע. והפרש בין זה לזה מלה"ד שנים שרוצים לידע את המלך וא' נכנס בכל חדרי המלך ונהנה מאוצרי והיכלי המלך ואח"כ לא יוכל לידע המלך והשני אמר מאחר שא"א לידע המלך לא נכנס כלל לחדרי המלך ולא נדע מיד. ובזה יובן ודאי בשני סוגים הנ"ל. אותי עזבו מלידע שא"א מ"מ הלואי אותי עזבו מתוך החקירה והידיעה אחר שתורתי שמרו:

א'ב'

מהבעש"ט כל אחד צריך להתנהג עפ"י מדריגתו משא"כ התופס מדריגה של חבירו זה וזה לא נתקיימה בידו. וז"ש (ברכות לה, ב) הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. ר"ל שלא היו בבחינה זו רק שעשו כרשב"י שראו אותו בבחי' זו ולכך לא עלתה בידם:

א'ג'

א

מבעש"ט פ"ל הש"ס (**ברכות יז, ב**) יצא ב"ק ואמר כל עולם ניזון בשביל חנינא בני כו'. כי שביל הוא צנור שפתח צנור ושביל השפע. וז"ש בשביל חנינא בני.

ב

והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי (**דברים א, יז**). פ"ל הבעש"ט בשם הרמב"ן שצוה לבנו אם יסתפק לך באיזה דבר איך לעשותו כשיש בו דרכים לצדד לכאן ולכאן או שיש לך ספק אם הוא מצוה אם לאו ואם יש לעשותו או למנוע ממנו והדבר שיש לאדם הנאה ממנו יכון למצוא ראייה להתיר האסור ע"כ. אז תראה קודם כל לסלק מעסק דבר זה הנאת עצמך או כבודך ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן אז השי"ת יודיעך האמת ותלך לבטח. וז"ש **והדבר אשר יקשה מכם** שאינכם יודעים איך לעשותו או למנוע הספק נולד מכם שיש בו הנאתכם ע"כ תסלקו מדבר זה הנאתכם **ותקריבון אלי**. והכוונה שיהיה לשם שמים בלי שום פניה והנאה **אזושמעתי** אתן לו הבנה איך יתנהג וק"ל:

א'ד'

א

מבעש"ט פ"ל ע"פ נשיו הטו לבבו (**מ"א יא, ד**). שאין לך שום תיבה בתורה שאינו סובל ב' משמעות שהוא בחי' דבר ונוק' כו'. א"כ אין לך שום דבר נברא בעולם שלא יהיה כלול מהכל. והבחירה נתונה לו להטות לאיזה בחינה שירצה לכך נשיו הטו לבבו:

א'ה'

א

מבעש"ט ז"ל. יפקוד ה' איש אשר יוציאם ואשר יביאם. כי ראש הדור יוכל להעלות כל הדיבורים והסיפורים של אנשי דורו לקשר הגשמי ברוחני כמו הנהו תרי בדחי כו' (תענית כב, א).

ב

מי שהוא חכם לב יקח מצות. פי' לקשר מעשה המצוה שעושה שנק' מצוה תתאה לייחדא אל מצוה עליונה שהיא המחשבה והכוונה של המצוה. וזהו שאומרים על מצוה א' אשר קדשנו במצותיו.

ג

(ומהבעש"ט) ע"פ ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד וכו'. הענין כי אהרן ע"י שקר שאמר כמה חבירך מתחרט ושלחני אצלך כו' כמ"ש במדרש עי"ז עשה שלום כי רופא מומחה ע"י סמים הממיתים רשאי להשתמש בהם כדי להחיות הנפשות. וזהו בש"ס דחולין (חולין פט, א) האמנם אלם צדק תדברון (תהלים נח, ב) יכול יגיס דעתו שהוא בניחותא ע"ש:

ד

הקב"ה נק' איש שהוא איש מלחמה וישראל נק' אשה. וז"ש האשה ניקנית (קידושין ב, א) לבעלה שיהיו נק' אשתו כביכול בג' דרכים. א' בכסף בחי' חסד ימי החסד שהקב"ה מסייעו בחסדו הגדול בתחלה ואז כוסף וחושק ומתלהב בתורתו ועבודתו י"ת וזה נק' גדלות ראשון ואח"כ נסתלק זה ונק' ימי הקטנות וגם שאינו כוסף וחושק מ"מ על צד ההכרח צריך לדבק עצמו בשטר שהם אותיות הכתובים בספר שנק' שטר בין באותיות התורה בלימודו ובין בתפלה כאשר קבלתי ממורי הבעש"ט זלה"ה זה שיש סגולה כו' עד שיחזור אח"כ להתענג בו ע"י שבאו המוחין בתורה ותפלה שנק' בביאה שהוא זווג ב' הנ"ל:

א'ו:

א

בס' עץ החיים כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם כו' וראי' מוכרחת לזה מאדם המחזק בתורה שחידש יש מאין ובתחלה לא חידש ועכשיו השכל מוליד ונתחדש דבר יש מאין. ומהבעש"ט ז"ל שיש בשכל אדם עשר ספירות כי אבא ואמא הם המולידים דבר שנתחדש בתורה נק' אבא ובתחלה נק' חסד כשנתחדש הדבר שמתפשט לאין תכלית שהוא בחי' חסד כנודע ואח"כ צריך בחי' גבורה סוד הצמצום שיוכל לתפוס לאמרו בפני אחרים והכל ע"י קו האמצעי כו' ואח"כ צריך האמונה כמ"ש בש"ס דמכות (מכות כד, א) בא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה (חבוקק ב, ד) ובחי' האמונה הם תרי סמכי קשוט נצח והוד ואח"כ התענוג שיש לו במה שחידש נק' יסוד שהוא אבר התענוג ונתגלה ע"י הדיבור שהוא מלכות. ובאמת כי קודם היה הקב"ה בורא עולמות עליונות ע"י עסק בתורה ברזין סתימין ואח"כ בעסקו בתורה בנגלה נבראו עולמות אלו הנגלין:

כתר שם טוב

תורות קצרות מהבעל שם טוב

א'ח:

מהבעש"ט. ג' חיות הן חן מקום על יושבי' וכו' (סוטה מז, א). ביאר ש"ס דחולין (חולין צא, ב) קיפל כל א"י תחתיו. הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה (בראשית כח, יג) פי' שלא יצטרך לנסוע ממקום למקום לברר ניצוצין שלו כי יבררם במקומו. ונח מצא חן כו':

א:ט'

מבעש"ט ז"ל. כי מבשרי אחזה (איוב יט, כו). כמו בזווג גשמי אינו מוליד כ"א המשמש באבר חי וחישוק ושמה כך בזווג הרוחני הוא הדבור בתורה ובתפלה כשהוא באבר חי בשמחה ותענוג אז הוא מוליד כו':

משנה (קידושין לט, ב) כל העושה מצוה א' מטיבין לו. דעיקר הכוונה שצריך המכוין להמשיך הרוחניות ממדריגות עליונות אל האותיות כדי שיוכלו האותיות לעלות עד המדריגה עליונה לעשות שאלתו. עוד ראוי לכיין בדבריו ובשמות וכנויין לעצם הספירות ואל הרוחניות הפנימי הנעשה לבוש אל עצמות המתפשט מאור א"ס המיוחד בתכלית היחוד א"כ צריך האדם להתבונן בעוסקו בתורה ותפלה שאותיות התורה ותפלה הם כלים כמו הגוף וצריך להמשיך בתוכה הרוחניות ובתוכו אור א"ס שהוא אחדות האמיתי כמו הנשמה לגוף ופשיטא במעשה המצות שהוא גשמי וכלי שצריך להמשיך בו הרוחניות ואחדות א"ס. וז"ש כל העושה מצוה אחת דייקא מטיבין לו משא"כ ל"ט מלאכות שהם כנגד הקליפות לברר משם ניצוץ הקדושה והקליפות הם חסר אחת כי מעולם הפירוד המה והבן. אמנם יש עוד כלל א' גדול שצריך לדבק עצמו דהיינו בפנימ' התורה והמצוה לקשר מחשבתו ונשמתו אל שורש התורה והמצוה אשר הוא עושה דאל"כ עושה ח"ו קצוץ ופירוד בנטיעות וכאשר קבלתי ממורי הריב"ש. וכן בחס"ל כי הנשמה היא מעצם הבינה והתורה הוא מה שישפע מהבינה ולמטה בת"ת כו' וכאשר מקשר ומייחד נשמתו במקורה במקום התורה ישיג משם דברים סתומים ונעלמים:

א:י'

מהבעש"ט שצריך להתפלל על שונאיו שהם רוחו של צדיק בגלגול כו' וע"י התפלה נמתק בשרשו ומוציא מהם רוחו והנשאר בהם כלה מאיליו:

א:י"א

מ"ש לשם יחוד קב"ה ושכינתיה. הכוונה להביא הת"ת למלכות שיתפאר הקב"ה עם המלכות דהיינו המדריגה תחתונה עולם הדיבור שזאת המדריגה מחיה את כל העולמות כמ"ש שבדבר ה' שמים נעשו ונאמר ואתה מחיה את כולם והדיבור של הקב"ה הוא תמיד מחיה את כל העולמות וכשאדם עושה מצוה הקב"ה מתפאר במלכות דהיינו בדיבור שלו שהוא בתוך העולמות ואז מביא האדם המלכות אל הקב"ה דהיינו שהקב"ה מתפאר עם עולם הדיבור. וזהו יחוד הקב"ה ושכינתיה שיתפאר הקב"ה במלכות שהיא בתוך העולמות ויתגלה מלכותו דהיינו שיכירו הכל שהוא מלך בעולמות וזהו תענוג גדול להקב"ה. ומדת המלכות היא מצדינו ובידינו דהיינו שאנו מכירים גדולתו ומלכותו ואז הוא נשלם במדת מלכותו כי אין מלך בלא עם שמחמת העם נתגלה המלכות ויש להקב"ה תענוג גדול מזה:

א:י"ב

מהבעש"ט. ופרעה הקריב (שמות יד, י) כי בצר הרחבת לי (תהלים ד, ב). פי' ע"י שיש מצירין מתקר' יותר להש"י וזהו הרחבת לי שיודע שזה חסר בשכינה ומתפלל בעד השכינה אליו ית' ונעשה יחוד קב"ה כו' כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא:

א:י"ג

שנים שנים איש ואשתו באו אל התיבה (בראשית ז, ט). פי' יש ב' פרושים בכל תיבה. א' בחי' זכר רחמ' ב' בחינת דין. וצדיקים מהפכים מדה"ד למדה"ר:

א:י"ד

מהבעש"ט. דרש באכסניא של תורה כו' (ברכות סג, ב). דאי' במס' אבות (אבות ו, ג) הלומד מחבירו פרק א' או הלכה אחת או אות אחת כו' שמצינו בדוד המלך ע"ה שלא למד מאחיתופל אלא ב' דברים בלבד כו' ק"ו הלומד מחבירו פרק א' עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד. וקשה מאי קאמר ב' דברים בלבד. ע"ק הל"ל דיו לבא מן הדין להיות כנדון. ופי' דכשאדם לומד מרב הגון התורה היא פרה ורבה אצלו כנודע וכשלומד מרשע אזי אינו פרה ורבה אלא נשאר כפשוטו כמו שלמד ממנו. ולז"א מה דוד שלמד מאחיתופל ב' דברים בלבד דהי' רשע ולא היה פרה ורבה רק נשאר ב' דברים לבד כמו שלמד ממנו ואפ"ה קראו רבו הלומד מחבירו דהיינו שניהם צדיקים דאז התורה פרה ורבה עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד. ובוזה מתורץ שפתחו באכסניא של תורה שהיו כולם צדיקים.

עוד פי' בע"א כי עשרת הדברות כולל כל התורה כמו שביאר רב סעדיה גאון וכמו שנכלל כל התורה ב' דברות כך נכלל כל התורה בתיבה אחת כו'. וכ"ז אם נשמת הרב שלומד ממנו שרשו מן עולם האחדות משא"כ אם נשמתו מעולם הפירוד גם התלמיד הלומד ממנו מקבל ממנו ג"כ דברים נפרדים. וז"ש שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד כו':

א:ט"ו

מהבעש"ט בשם רב סעדי' גאון. כי עיקר בריאת אדם בעה"ז לשבר מדות רעות הטבעיות שלו ובזה מעלה מדריגה הנק' טבעך בעולם עליון שנק' עולם לשון העלם והסתר. וז"ש לך לך מארצך וממולדתך (בראשית יב, א) דהיינו הטבעי שנולדת עמו וראה לשבר אותה כנ"ל. ומבית אביך. כי אביך נק' חכמה אבא ובית אביך הוא בינה עולם המחשבה והכוונה שיראה לתקן המחשבות הרעות. וז"ש ומבית אביך שידע לברר מה שנפלו המחשבות מן בית אביך שיחזור להעלותן ועי"ז תזכה אל הארץ העליונה אשר אראך שאודיע טבעך בעולם:

א:ט"ז

מהבעש"ט כאשר יודע האדם נגעי לבבו שהוא חולי הנפש בסוד הקטנות אחר שיש לו דעת זה אז ממתיק ע"י הדעת זה וזהו רפואתו משא"כ כשהוא בסוד ההסתר כמ"ש ע"פ ואנכי הסתר אסתיר שאינו יודע שהוא חולה ברוחני אז אין לו רפואה למכתו האנושה:

א:י"ז

מהבעש"ט. ז"ל מאחר שהשכינה כוללת כל העולמות ודצח"מ וכל הנבראים טובים ורעים והיחוד האמיתי היא השכינה ואיך כוללת ב' הפכים בנושא אחד טו"ר שהם ב' הפכים והיא היחוד. אבל באמת א"ש כי הרע הוא כסא להטוב כמו ופרעה הקריב כו' או ע"י שרואה מעשה הרשעים יש לו הנאה שהוא צדיק ויש לו הנאה ותענוג ע"י הרע וכמעט שע"י"ז יש לרע ג"כ עליה רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און וכן מחשבה רעה הוא כסא ע"ד הנ"ל וכו'. וכן אמר שניצוץ נשמה מן אצילות יורד בעשיה לפעמים ורוא איך מקילין בכבוד המלך מלכו של עולם ומצטער על כבוד המלך שהן מקילין בו ואח"כ יש לו תענוג שאינו מהם:

א:י"ח

ובזה יובן ויאמר ה' אל אברהם ר"ל אל הנשמה שנק' אברהם כמ"ש בזוהר לך לך מארצך היינו מאצילות לבריאה וממולדתך היינו מבריאה ליצירה ומבית אביך מיצירה לעשיה שהיא הארץ אשר אראך והכוונה אשר אראך שתראה שם מעשי אנשי העולם העשיה איך מקילין בכבודו ית' ותוכיחם:

ויהי רעב בארץ ראה שהם חסירי מהימנותא כמ"ש בזוהר דהיינו שמקילין בכבודו ית' ולכך וירד אברם מצרימה שהיה מיצר על כבודו ית' שמקילין בו עולם העשיה אמנם עי"ז ויעל אברם ממצרים להתענג יותר בעבודת הש"י כי יש יתרון האור מן החשך על שאינו כאחד מהם ולכך ולוט הוא היצה"ר עמו הנגבה שע"י הרע מתענג יותר בעבודת הש"י ונעשה כסא ונכנע שמאל בימין. ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב פי' שהוציא ניצוצי קדושה כענין וילקט יוסף את כל הכסף:

א:י"ט